

veines apnuogina būtį

Valstietis.lt

2017-10-27 08:00

Daugeliui Vėlinės asocijuojasi su artimųjų kapų lankymu, žvakučių deginimu... Religijotyrininkas, mitologas Dainius Razauskas siūlo Vėlines įprasminti kaip sugrįžimo į vidinį pasaulį šventę.

Kaip atrasti tą naują Vėlinių prasmę?

Siūlyčiau ne ieškoti naujos prasmės, o atrasti senąją. Pirmiausia svarbu suvokti, kad visi papročiai remiasi mitiniu pasaulėvaizdžiu. Niekas nešvenčia ir nemini išorinio fizinio pasaulio reiškinių tol, kol jie neįgyja kokios nors perkeltinės prasmės žmogaus vidiniam pasauliui. Vidinį pasaulį, arba mitinį pasaulėvaizdį (iš esmės tai tas pat), ir sudaro perkeltine prasme, metaforiškai, simboliškai suprasti išorinio, arba fizinio, pasaulio reiškiniai. Tai labai lengva suprasti, nors ne taip jau lengva paaiškinti.

Norint suprasti Vėlinių prasmę, pirmiausia reikia suvokti, kokią reikšmę ši diena turi simboliškame metų rate, nuo Kalėdų iki Kalėdų. Jį, panašiai kaip ir paros ratą, nustato saulės kelias ir jo nulemta šviesos ir tamsos santykio kaita. Žiemą saulės mažiau, naktys ilgos, dienos trumpesnės ir tamsesnės nei vasarą, o vasarą atvirkščiai – saulės daugiau, dienos ilgos, naktys trumpesnės ir šviesesnės. Vadinasi, turime tamsųjį ir šviesųjį pusmečius. Vasarą saulė aukštai, o žiemą vos pakyla virš horizonto, vadinasi, turime ir vertikalią priešpriešą: aukštai–žemai. Nuo saulės priklauso ir šiluma – vasarą šilta, o žiemą šalta, vadinasi, turime dar vieną priešpriešą: šilta–šalta. O kai šilta, tai ir gyventi galima. Vasarą viskas atgyja – čiulba paukščiai, žydi augalai, o žiemą paukščiai nutyla arba išvis išskrenda, medžiai numeta lapus, lieka pliki it griaučiai stovėti, viskas apmiršta.

Todėl ir visas metų ratas gali būti suprantamas perkeltine prasme, dvasiškai. Dabar mes kaip tik keliaujame į vis gūdesnę tamsą, šaltį, žemyn. Gyvenimas savaime siejasi su šviesa, o mirtis – su tamsa, todėl jos įsigalėjimas vėlgį mena „mirties laiką“. Prasideda mirties, vėlių laikas, kuris baigsis per Vėlykas. Tolydžio grimztame į mirties ir tamsos valdas. Kartu su nukritusiais lapais, nusileidusia saule...

Klausantis jūsų apima toks jausmas, kad ši šventė kupina paslaptingo baugumo...

Ši šventė labai graži, nors paslaptingo baugumo joje gal ir esama. Bet tai ne prieštaravimas. Nuo išorinio pasaulio grėsmių mes galime atsitraukti į vidinį pasaulį, bet jeigu, pavyzdžiui, turime nešvarią sąžinę, tas vidinis pasaulis mus gali gąsdinti. Tada bandome visaip pabrėžti išorinį gyvenimą. Metų ratas šiaip ir anapus – tai tarsi išorinio ir vidinio

susidūrimą su vidiniu pasauliu – tarsi atsidurtum nuogas prieš veidrodį. Visas metų laikas nuo Vėlinių ligi Velykų skirtas atsigręžti, sugrįžti, panirti į save. Juk senovėje žemdirbiai žiemą laukų darbų nedirbdavo, jie būdavo priversti burtis po stogu, prie ugnies ir norom nenorom susitelkti į save, į dvasią. Tai pasakų, sakmių sekimo, mįslių minimo laikas – senosios tradicijos, dvasinės kultūros laikas. Pusmetis, pačios gamtos skirtas dvasinei kultūrai, vidiniam pasauliui. Būtent jam dabar Lietuvoje itin trūksta dėmesio.

Mano manymu, daugiausia bėdų mūsų šalyje kyla būtent dėl to, kad apgailėtina, nedovanotina trūksta dėmesio dvasinei kultūrai, vidiniam pasauliui. Todėl būtų labai naudinga šia prasme sureikšminti Vėlines. Ne kaip mirtį ir mirusiuosius, o kaip vidinį, dvasinį būties dėmenį. Bent jau pristabdyti nepaliaujamus išorinius rūpesčius, susilaikyti nuo išorinio blizgesio, tuščių savo jnorių ir troškimų. Prisiminti arba pagaliau paklausti savęs, kas iš tiesų esi? Kas mes iš tiesų esame – tiek kiekvienas savyje, tiek tauta? Ką mes galvojame, ką kalbame, ką veikiame nuo ryto ligi vakaro, nuo pavasario ligi pavasario, nuo gimimo ligi mirties? Ar tikrai darome tai, ką darančius save norėtume matyti? Toks atsivėrimas Vėlinėms suteiktų daug šviesos. Žinoma, prieš tai reikėtų peržengti per savo paties tamsą.

Kaip susieti panirimą į save, susikaupimą, išorinio blizgesio atsisakymą su popierinėmis gėlėmis, žvakių gausybe, iš paskutiniųjų sukurta kapų prašmatnybe?

Dirbtiniai dalykai ir blizgesys kyla iš žmogaus vidaus, kai jis pats nuo savęs slapstosi, bando „užtriukšmauti“, „užblizginti“ save...

Jūsų manymu, Vėlinės – liūdna šventė?

Nesakychiau. Man liūdniausia būna karštą vasaros dieną kokiame nors supermarkete, kai visi šypsosi. O Vėlinės, kai žmonės nustoja vaidinti (bent jau turėtų liautis) ir tampa nuoširdūs, tikri, – tai ištis šviesi ir džiugi šventė. Galima prisiminti, kad ir senosiose mūsų tradicijose ir laidotuvės, ir vėlių paminėjimo šventė buvo ne tik liūdnos, bet ir linksmos, per jas būdavo net šokama. Vėlinės – tai sutelkto dvasios džiaugsmo šventė, manau, galinti ir daina pratrūkti, jei tik laiku ir vietoje. Tai priklauso nuo žmogaus nuoširdumo: jei jis pats savęs nebijo, jam nėra ko raudoti. O jei bijo, tai apsimestiniais vaitojimais vis tiek nepadėsi.

O ką galėtumėte pasakyti apie tradiciją lankyti artimųjų kapus?

Man ji patinka. Rokantiškėse nuo kalno ne kartą esu stebėjęs: vienoje slėnio pusėje – Vilnius, gyvųjų miesto žiburiai; kitoje – kapinės, mirusiųjų miesto ugnelės. Per Vėlines jie pasidaro labai panašūs – viename žiba tolimų langų lemputės, kitame – žvakutės. Kartais suabejoji, kuris miestas gyvųjų, o kuris – mirusiųjų. Kai pagalvoji apie mūsų kasdienes rūpesčius, apie tai, ką veikiame, kam skiriame savo jėgas ir laiką, susidaro įspūdis, kad gyvesni tie, kurie pagaliau liovėsi po visa tai mažėsi... Prisimindami mirusiuosius mes turime progą pažvelgti į save tarsi nuo to „aukšto kalnelio“, kuris visų mūsų laukia, ir tapti gyvesni.

Vėlinių proga priminčiau ir Donelaičio „Metus“, kurie baigiasi nuolat pasikartojančiu „vėl“. Tai užuomina į būsimum naujų metų darbus, džiaugsmus, naują artėjančią šviesą. Net pačiame žodyje „Vėlinės“ galima išgirsti tą laukiamą vėl, kurį norint dorai pasitikti reikia deramai pasiruošti – drąsiai žengti į savo vidinį pasaulį ir rasti jame dvasinį tikrosios gyvasties šaltinį. Kaip medis, kuris visais savo syvais susitelkia naujam pavasariui, naujam savo vėl. Šia prasme Vėlinės yra ir vilties šventė.

Straipsnio komentarai

Liucija

2021-07-15 14:07

Man asmeniskai veliniu tradicija lankyti kapus yra labai grazi. Visada jaučiu pareiga nuvykti prie artimuju kapo, uzdegti zvakute ir padeti netikros geles puokstuke.

Vilmas

2021-07-15 14:07